

СТАНОВИЩЕ

от Велислава Атанасова Чавдарова

професор доктор в катедра „Психология“, Философски факултет

на ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“

**за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
„доктор“**

докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“

Автор: ЯНКА АНГЕЛОВА КОКОТАНЕКОВА

**Тема: ИЗСЛЕДВАНЕ НА ОТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ БЛАГОДАРНОСТ,
ПРОШКА И ПСИХИЧНО БЛАГОПОЛУЧИЕ**

Научен ръководител: проф. д.н. Румен Стаматов

1.Актуалност на темата

Дисертационният труд на тема „Изследване на отношенията между благодарност, прошка и психично благополучие“ разглежда проблематика с висока научна и практическа значимост. Темата е позиционирана в контекста на позитивната психология и е насочена към изследване на взаимовръзките между три ключови конструкта – благодарност, прошка и психично благополучие – във възрастов период, който традиционно остава по-слабо представен в емпиричните изследвания.

Темата на дисертационния труд е актуална както в теоретичен, така и в емпиричен и приложен план. Тя отговаря на съвременните тенденции в психологическата наука, запълва конкретна изследователска празнина, свързана с детско-юношеската възраст, и предлага възможности за практически приложения в образователен и консултативен контекст. Актуалността ѝ е убедително аргументирана и логически обоснована в рамките на представения автореферат.

2. Обща характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем 162 страници и включва увод, три основни глави, заключение и списък на използваната литература, съдържащ 194 източника, от които 169 на чужд език. Представени са 46 таблици и 7 фигури, което свидетелства за систематичен и аналитичен подход при обработката на емпиричните данни

В първа глава се разглеждат теоретичните основи на психичното благополучие в контекста на позитивната и психология. Анализирани са хедонистичната и евдемоничната перспектива, различни модели на благополучието, включително концепции за самоактуализация, личностно израстване и процъфтяване. Проследена е връзката между благополучието и силните страни на характера.

Втора глава е посветена на благодарността и прошката като психологически конструкти. Представени са различните им концептуализации – като емоция, диспозиция, добродетел и процес. Разглеждат се техните функции в междуличностния контекст, връзката им с позитивните и негативните емоции, както и емпирични данни за влиянието им върху психичното благополучие.

Методическата постановка – разграничена и ясно представена – е описана прецизно и цялостно в **Трета глава**. Формулирани са обектът, целите, задачите и хипотезите. Представен е ясен концептуален модел, който свързва психичното благополучие, прошката и конструирането на Аза и спецификата на личностните черти. Подробно е описан използваният инструментариум, като са включени валидирани и адаптирани за български условия психометрични скали.

Резултатите са поднесени структурирано, ясно и с необходимата статистическа прецизност, включително анализ на възрастови и полови различия, корелационни връзки, регресионни и медиаторни анализи, както и дискусия на получените резултати в контекста на съществуващите научни данни

Използването на разнообразен статистически инструментариум показва стремеж към комплексен анализ на данните и към проверка на издигнатите хипотези чрез различни аналитични процедури.

3. Научни приноси

Теоретични приноси

1. Дисертационният труд предлага интегративен модел чрез концептуално обединяване на три ключови конструкта в рамките на позитивната психология, като ги разглежда не изолирано, а в тяхната взаимна обусловеност и динамика. По този начин се разширява теоретичната рамка за разбиране на психичното благополучие в преходния период 11–14 години;
2. Работата допринася за преодоляване на доминиращата ориентация към извадки от възрастни респонденти в съществуващите изследвания, като обогатява научното знание за проявленията и функциите на благодарността и прошката в детско-юношеска възраст;
3. Обогатено е разбирането за предикторните и регулаторните механизми на благополучието. Чрез регресионни и медиаторни анализи се изяснява ролята на прошката и междуличностната мотивация като потенциални фактори, влияещи върху удовлетвореността от живота. Така се допринася за по-задълбочено теоретично осмисляне на механизмите, чрез които силните страни подпомагат психичното благополучие;

Приложни приноси

1. Изследването допринася за валидирането на утвърдени международни скали в български възрастов контекст, което разширява възможностите за бъдещи изследвания и практическа работа с тази възрастова група;
2. Получените резултати могат да послужат като основа за създаване на програми, насочени към развитие на благодарността и прошката като ресурси за повишаване на удовлетвореността от живота и социалната адаптация;
3. Данните от изследването могат да бъдат използвани от училищни психолози и педагогически специалисти при диагностика на емоционални и междуличностни трудности, както и при работа по превенция на агресивни и отмъстителни нагласи;
4. Установените връзки между мотивацията за отмъщение, прошката и удовлетвореността от живота дават възможност за по-ранно разпознаване на потенциални рискови нагласи и за насочена работа към изграждане на защитни психологически ресурси;
5. Изследването предлага емпирично аргументирана основа за включване на теми, свързани с благодарност, прошка и благополучие, в програми за социално-

емоционално учене и развитие на личностни компетентности в училищната практика.

6. Емпиричното установяване на взаимовръзки между изследваните конструкти може да послужи като основа за разработване на интервенционни програми, насочени към насърчаване на благодарността и прошката в училищна среда. Това е особено важно предвид ролята на училището като значим социализиращ агент в детско-юношеската възраст. Възможността за използване на валидирани инструменти и проверени психометрични характеристики допълнително засилва научната стойност на изследването

4. Критични бележки и препоръки

1. Налице са частични ограничения, свързани с извадката и генерализацията на резултатите. Изследването е проведено със 180 ученици, подбрани на случаен принцип от различни училища, което е положителен аспект. Въпреки това липсва по-задълбочен анализ на социално-икономическия контекст, семейната среда и регионалните характеристики на участниците, които биха могли да окажат влияние върху нивата на благодарност, прошка и удовлетвореност от живота.
2. Установените положителни корелации между гневни реакции и компоненти на благодарността и признателността поставят въпроси относно възможни латентни фактори или особености на възрастовата специфика. В дискусиата тези резултати биха могли да бъдат по-задълбочено теоретично осмислени, включително чрез позоваване на допълнителни емпирични данни или алтернативни обяснителни модели. Препоръчва се в бъдещи изследвания да се приложат и качествени методи (напр. интервю или казусен анализ), които да допълнят количествения анализ и да изяснят съдържателната страна на тези зависимости.

В обобщение, посочените бележки не намаляват научната стойност на труда, а очертават възможности за неговото доразвитие и за разширяване на изследователската перспектива в бъдещи разработки.

Заклучение

Представеният научен труд разглежда значим и актуален проблем в рамките на съвременната психология – взаимовръзките между благодарността, прошката и психичното благополучие в детско-юношеска възраст.

Дисертацията на Янка Кокотанекова представлява сериозно, научно компетентно и методологически коректно изследване. Авторката демонстрира висока аналитична култура, убедителна работа с теоретични модели и умело прилагане на качествена методология. Съдържанието на дисертацията е обемно, аргументирано и структурирано по начин, който подпомага разбирането на една сложна и актуална проблематика. Не се регистрират данни за плагиатство.

Приносите – теоретични и практически – са значими и поставят основа за бъдещи изследвания в областта на културната и диференциалната психология. Трудът напълно съответства на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“.

Предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ Янка Кокотанекова в област на висше образование 3 Социални, стопански и правни науки, Професионално направление: 3.2 Психология, докторска програма "Педагогическа и възрастова психология".

23.03.2026 г.

Изготвил становището:

гр. Велико Търново

проф. д-р Велислава Чавдарова